

Kommittédirektiv

Tilläggsdirektiv till
Digitaliseringskommissionen
(N 2012:04)

Dir.
2015:123

Beslut vid regeringssammanträde den 26 november 2015

Sammanfattning

Digitaliseringskommissionen tillsattes den 7 juni 2012 i syfte att främja digitaliseringen i Sverige och uppnå det it-politiska målet att Sverige ska vara bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter (dir. 2012:61).

Digitaliseringen sker snabbt och åtgärderna i den digitala agendan för Sverige, IT i människans tjänst – en digital agenda för Sverige (dnr N2011/00342/ITP), har till största delen genomförts. Politiken för digitalisering behöver utvecklas för att svara upp mot framtidens utmaningar och möjligheter. Digitaliseringens snabba utveckling gör att strukturomvandlingen går fortare än vid tidigare teknikskiften. Digitaliseringen påverkar hela samhället och det är viktigt att försäkra sig om att nyttja digitaliseringens fördelar och minimera dess negativa konsekvenser på såväl samhällsnivå som individnivå. Digitaliseringskommissionen ska:

- Redovisa kunskapssammanställningar om digitaliseringens effekter på samhället och individen.
- Stödja regeringens arbete i digitaliseringsfrämjande frågor.

Digitaliseringskommissionens direktiv och betänkanden

Digitaliseringskommissionen tillsattes den 7 juni 2012 i syfte att främja digitaliseringen i Sverige och uppnå det it-politiska målet att Sverige ska vara bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter (dir. 2012:61). Digitaliseringskommissionen fick då i uppdrag att:

- utforma ett förslag till handlingsplan för genomförande av uppdraget att verka för det it-politiska målet,
- analysera utvecklingen i förhållande till det it-politiska målet,
- visa på digitaliseringens möjligheter,
- kommunicera den digitala agendan och dess innehåll,
- vara administrativt ansvarig för de s.k. signatärerna till den digitala agendan, och
- samverka med olika aktörer i samhället för en ökad digitalisering.

Genom tilläggsdirektiv den 28 november 2013 fick Digitaliseringskommissionen i uppdrag att administrera de regionala digitala agendorna och följa upp dessa. Dessutom gavs kommissionen i uppdrag att ansvara för den administrativa funktionen för Användningsforum (dir. 2013:108). Tilläggsdirektiv om att genomföra en omvärldsanalys, identifiera strategiska områden som bör beaktas i utvecklingen av den framtida digitaliseringspolitiken samt utreda hur främjande av digitaliseringen bör drivas på nationell nivå (dir. 2015:18) beslutades den 26 februari 2015.

I delbetänkandet En digital agenda i människans tjänst – Sveriges digitala ekosystem, dess aktörer och drivkrafter (SOU 2013:31) presenterade Digitaliseringskommissionen indikatorer som användes för att få en bild av status och aktivitet inom den digitala agendans 22 sakområden. Särskilt fokus låg på fem områden: digitalt innanförskap, jämställdhet, skola och undervisning, digital kompetens och entreprenörskap och företagsutveckling. Betänkandet innehöll inga förslag.

I delbetänkandet En digital agenda i människans tjänst – en ljusnande framtid kan bli vår (SOU 2014:13) konstaterade

kommissionen att åtgärderna i den digitala agendan för Sverige till största delen genomförts. Digitaliseringen utvecklas snabbt och påverkar i princip alla områden i samhället. Utredningen har lagt fram flera förslag avseende grund- och gymnasieskolan. Förslagen är huvudsakligen inriktade mot förändringar i läroplaner och kursplaner, insatser som avser att höja it-kompetensen hos skolans personal och åtgärder för bättre kunskap om effekterna av användning av it i skolan. Betänkandet har remitterats. I juli 2015 fick Statens skolverk i uppdrag (dnr U2015/03844/S m.fl.) att genomföra nationella skolutvecklingsprogram som riktar sig till huvudmän och skolor. Insatser ska bl.a. avse kompetensutvecklings- och stödinsatser när det gäller it som pedagogiskt och administrativt verktyg. I september 2015 fick Skolverket i uppdrag (dnr U2015/04666/S) att föreslå nationella it-strategier för skolväsendet. I uppdraget ingår att föreslå målsättningar och nödvändiga insatser för att säkerställa en likvärdig tillgång till it inom skolväsendet, en stärkt digital kompetens hos elever och lärare och en it-strategisk kompetens hos skolledare samt att digitaliseringens möjligheter tas till vara för skolutveckling och för utveckling av undervisningen. Uppdragen till Skolverket inkluderar sakfrågor som berörs i delbetänkandet.

I delbetänkandet Gör Sverige i framtiden – digital kompetens (SOU 2015:28) konstaterade kommissionen att digitaliseringen är en del av vardagen för de flesta människor. Utvecklingen av datorer, läsplattor och smarta mobiltelefoner med uppkopplingsmöjligheter till internet har starkt bidragit till att de flesta individer använder digitala verktyg och tjänster. Det skapar ett behov av att utveckla digital kompetens. Kommissionen konstaterar även att den digitala delaktigheten behöver öka. Betänkandet innehåller bl.a. förslag om insatser som syftar till att öka den digitala delaktigheten. Förslagen bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Betänkandet Om Sverige i framtiden – en antologi om digitaliseringens möjligheter (SOU 2015:65) handlar om digitaliseringens utmaningar och möjligheter. Antologin samlar texter av forskare och experter som för resonemang om möjliga orsaker till Sveriges position som ledande it-nation och hur den kan bibehållas. Betänkandet innehåller inga förslag.

Digitaliseringskommissionen ska senast den 31 december 2015 slutredovisa sitt nuvarande uppdrag.

Därutöver har kommissionen anordnat två forum för dialog riktade till signatärerna av den digitala agendan. Digitaliseringskommissionen har även byggt upp en webbplats, digitalasverige.se, där relevanta indikatorer för att mäta Sveriges utveckling i förhållande till det it-politiska målet presenteras och finns tillgängliga för nedladdning.

Uppdraget

Digitaliseringen kommer sannolikt att ske ännu snabbare än den hittills har gjort. De stora utmaningarna för samhället kommer att vara att förhålla sig till tekniken. Hur ska den användas, av vem, på vilket sätt och vad blir konsekvenserna för samhället och individen? Det är ett paradigmskifte i så måtto att det för första gången är svårare att följa med i effekterna av den tekniska utvecklingen än det är att ta fram tekniken.

Det har visat sig att automatiseringen av jobben går snabbare än tidigare prognoser indikerat och att digitaliseringen främjar välutbildad arbetskraft. Bristen på jämställdhet inom it-sektorn är ett stort problem i och med att denna sektor kommer att ha betydande inflytande på hela samhällsutvecklingen. Det är därutöver ett tillväxtproblem i och med att det saknas arbetskraft med digital kompetens. Utvecklingen innebär stora utmaningar för de nuvarande arbetsmarknads- och socialförsäkringssystemen.

Digitaliseringen påverkar även medielandskapet och hur människor tillgodogör sig information vilket kan få såväl politiska och ekonomiska som kulturella konsekvenser. Det kan i sin tur påverka den sociala tilliten i samhället och därmed förutsättningarna för en välfungerande demokrati.

Digitaliseringen innebär också att det finns tillgång till enorma datamängder och att det finns maskiner som kan analysera dessa. Detta kan i sin tur leda till stora förbättringar när det gäller att hitta lösningar på komplexa samhälleliga problem. Samtidigt uppstår utmaningar som att se till att skydda den personliga integriteten, t.ex. vid samkörningar av data. Det kan även uppstå klyftor mellan de som har god tillgång till digitala

tjänster och de som har sämre tillgång till dem, t.ex. i områden med dålig tillgång till bredband med hög överföringskapacitet.

Digitaliseringen har en viktig roll att spela när det gäller att möta klimatutmaningen och nå de nationella miljökvalitetsmålen och generationsmålet. Digitaliseringen kan under rätt förutsättningar stödja omställningen till en grön resurseffektiv ekonomi och ett hållbart samhälle i alla delar av landet. För att detta ska ske krävs det bättre kunskap om under vilka förutsättningar digitaliseringen kan bidra till detta.

Sverige är fortfarande ett av världens mest framgångsrika länder i it-relaterade frågor enligt index som mäter digitaliseringen i olika länder och som sammanställs av World Economic Forum och EU-kommissionen. Det är dock tydligt i indexens olika delar att it-användningen i vissa andra länder ökar fortare än i Sverige. Det finns en risk att Sverige tappar placeringar i jämförelse med andra länder redan år 2016 om utvecklingen fortsätter på samma sätt.

Digitaliseringskommissionen ges i uppgift att:

Redovisa kunskapssammanställningar och omvärldsanalyser

En ökad förståelse för digitaliseringens inverkan på samhället kan bidra till att organisationer, verksamheter, företag och individer ges möjlighet att på bästa sätt nyttja digitaliseringens möjligheter. I detta ingår att analysera hur it-politiken kan utvecklas för att bidra till nationella mål för sysselsättning, miljö och jämställdhet. Kunskap och analys är en förutsättning för att identifiera nytta, värde och utmaningar i dag och i framtiden.

Digitaliseringen sker globalt och den internationella utvecklingen behöver följas kontinuerligt. EU-kommissionen lanserade i maj 2015 en strategi för Europas inre digitala marknad och det är angeläget att följa utvecklingen med denna, som också påverkar svenska initiativ på området. Därutöver är det viktigt att lärdomar från framgångsrika strategier i andra länder tillvaratas. Fokus bör läggas på kunskapsuppbyggnad kring digitalisering och hållbar tillväxt. Digitaliseringskommissionen ska i sitt slutbetänkande:

- redovisa kunskapssammanställningar från forskning, rapporter osv. avseende digitaliseringens effekter i samhället och på individer,

- genomföra omvärldsanalyser av den internationella utvecklingen.

Stödja regeringens arbete i digitaliseringsfrämjande frågor

Den höga förändringstakten på grund av digitaliseringen gör att behovet av digitaliseringsfrämjande insatser snabbt kan ändra karaktär och behoven flyttas mellan olika målgrupper. Utvecklingen är svår att förutse eftersom den påverkas av ett komplext samspel mellan bl.a. teknologiska, politiska, ekonomiska och sociala faktorer. Digitaliseringskommissionen ska:

- bistå Regeringskansliet i den fortsatta utvecklingen av digitaliseringspolitiken, bl.a. genom att ta fram underlag,
- bistå Regeringskansliet i internationellt arbete inom främst EU och OECD.

Uppdragets genomförande

Digitaliseringskommissionen har redovisat sitt arbete i fyra delbetänkanden (SOU 2013:31, SOU 2014:13, SOU 2015:28, SOU 2015:65) och ytterligare ett betänkande kommer att lämnas senast den 31 december 2015. Kunskapssammanställningar samt omvärldsanalyser ska redovisas i slutbetänkande senast den 31 december 2016. Övriga uppdrag ska redovisas löpande till Regeringskansliet (Näringsdepartementet).

Vid genomförandet av uppdraget ska Digitaliseringskommissionen samråda med berörda myndigheter, organisationer och parter.

(Näringsdepartementet)